

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»

Факультет/інститут педагогічний
Кафедра педагогіки початкової освіти

РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Хоровий клас та постановка голосу

Галузь знань _____ 01 «Освіта/Педагогіка» _____

Спеціальність _____ 013 «Початкова освіта» _____

Факультет _____ Педагогічний _____

Робоча програма навчальної дисципліни «Хоровий клас та постановка голосу» для бакалаврів спеціальності «Початкова освіта».

Робоча програма складена кандидатом педагогічних наук, доцентом кафедри педагогіки початкової освіти Клепар М.В.

Робоча програма схвалена на засіданні кафедри педагогіки початкової освіти (протокол № __ 1 __ від __ 28 серпня __ 2019 р.)

Завідувач кафедри _____ Оліяр М.П.
підпис _____ прізвище, ініціали

Затверджено науково-методичною радою педагогічного факультету (протокол № __ 1 __ від __ 30 серпня __ 2019 р.)

Голова науково-методичної ради педагогічного факультету _____ Кондур О.С.
прізвище,
ініціали

Директор / Декан _____ Кондур О.С.
підпис _____ прізвище,
ініціали

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Хоровий клас та постановка голосу» є нормативним документом який розроблено кафедрою початкового навчання на основі освітньо- професійної програми підготовки бакалаврів відповідно до навчального плану для всіх спеціальностей Програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання.

В багатовікових традиціях національної музичної культури хоровий спів є основною формою масової музичної освіти і виховання підростаючого покоління. Тому в системі музичної підготовки «Хоровий клас та постановка голосу» посідає одне з важливих місць.

Мета курсу – підготовка висококваліфікованих фахівців за обраною спеціальністю, удосконалення професійних умінь і навичок хормейстерської діяльності, співацької культури, формування у майбутніх фахівців творчого підходу до професії.

Завдання курсу:

- забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців в сфері хорового співу при взаємозв'язку з виховними завданнями, пов'язаними з формуванням особистості;
- формування умінь і навичок хорового співу та їх вдосконалення; розвиток вокально-хорових технічних та виконавсько-творчих навичок в системі свідомого володіння голосом;
- знайомлення з прийомами та методами керування хором та їх практичне опанування;
- вміння свідомо сприймати і аналізувати звучання хору.

Під час практичних занять, індивідуальної та самостійної роботи студенти набувають **уміння та навички:**

1. В процесі виконання хором свідомо підібраних вправ, музичних творів, спираючись на досвід, набутий в класі постановки голосу оволодіти співацьким диханням та звукоутворенням.

2. Розуміння механізмів співацького процесу, критеріїв якості співу і співацької майстерності, можливостей розвитку вокально- хорового слуху в системі художньо-естетичного та духовного виховання студентів на кращих прикладах спадщини хорової музики.

3. Вміти точно відтворювати інтонаційний зміст партії в поєднанні з метроритмом.

4. Удосконалювати навички співу хорових творів без супроводу, багатоголосних творів в гармонійному та поліфонічному викладі.

5. Практичне засвоєння принципів ансамблевого співу.

6.Вміти чітко вимовляти приголосні звуки і розспівувати голосні. Досягати виразності, що пов'язана з літературним змістом твору і його музичним фразуванням.

7.Знати основні етапи становлення та розвитку хорової освіти в Україні в порівнянні з відомими зарубіжними хоровими школами.

8.Володіти основами методики формування, розвитку і охорони співацького голосу дітей різних вікових категорій в обсязі, достатньому для керівництва хором, діяльністю на уроках музики та в позаурочний час.

9.Впровадження історико-стильового аналізу в процесі вивчення хорових творів по мірі складності (легкий, середньої складності, більш складний).

10.Різноманітність оволодіння навчальним репертуаром. Опора на програму загальноосвітньої школи з предмету „Музика”.

Беручи участь в заняттях хорового класу, студенти набувають не лише навичок і умінь співу в ансамблі, а й спостерігають за методами розвитку цих навичок.

Дана програма складена відповідно до Стандартів вищої освіти підготовки фахівців зі спеціальності «Початкова освіта», кваліфікація – вчитель музичного мистецтва.

Програма не виключає творчість викладача в підборі хорових творів для вивчення. Рекомендована кількість творів умовна. На розсуд керівника хору кількість творів та їх складність визначаються залежно від здібностей співаків та їх вокальних можливостей.

Програмні вимоги

Хоровий клас та постановка голосу

Студенти повинні володіти вміннями й навичками, що стосуються професійності вокалізацій – це вільний, без напруження спів, правильне дихання, чітка дикція, музикальність, котра проявляється у манері виконання, володіння гнучкою динамікою, різноманітними штрихами, виразності погляду і обличчя.

1.Співацьке дихання: застосування студентами всіх типів техніки вокального дихання. Робота над ланцюговим диханням, прийомами атаки звуку.

2.Звукоутворення: робота над кантиленою і рухливістю співацькою голосу, перехід від середнього до високого регістру, тверда і м'яка атака звуку, розширення діапазону.

3.Інтонція і стрій: спів багатоголосних творів в гармонічному й поліфонічному викладі, відхилення в інші тональності. Робота над творами а cappella.

4.Ансамбль: виховання врівноваженості всіх компонентів хорового звучання в творах поліфонічного викладу, динамічної гнучкості в хорових

творах гармонічного і гамфонно–гармонічного складу. Вміння використовувати темброві характеристики голосу в творах різних за змістом і художньо – образним характером.

5.Дикція: вільне виконання творів у швидкому темпі. Досягнення конкретної і чіткої вимови тексту в хорових творах, що передбачають різні динамічні відтінки, прискорення чи уповільнення темпу. Розуміти головну думку музичного твору, його кульмінацію, створити і донести до слухача художній образ твору.

Вивчення і виконання за рік 10-12 хорових творів, з них 6-8 без музичного супроводу. Концертні виступи рекомендується проводити 1-2 рази на рік під керівництвом викладача – хормейстера.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет: процес оволодіння студентами одним з основних видів музичного виконавства – хоровим співом як одного із засобів їхнього різнобічного розвитку: музично-творчого та особистісного в умовах реформування та модернізації системи освіти в Україні шляхом системних практичних занять, спрямованих на засвоєння, закріплення навчального матеріалу та перевірки знань.

Курс:	Галузь знань, шифр напряму підготовки, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS <i>3 кредити</i> Загальний обсяг дисципліни <i>90 год.</i>	Освітньо- кваліфікаційний рівень <i>„бакалавр”</i>	Нормативна Рік підготовки: <i>4</i> Семестр: <i>8</i> Аудиторні заняття: <i>30 годин</i> , з них: Практична робота: <i>16 годин</i> Індивідуальна робота: <i>14 годин</i> Самостійна робота: <i>60 годин</i> Вид контролю: <i>залік – 8 семестр</i>

ПРОГРАМА

Тема I *Основи вокально-хорового мистецтва.*

Ознайомлення та початкове опанування вокально-хоровими навичками. В процесі роботи над вокально – технічними вправами та нескладними хоровими творами оволодівати співацьким диханням та звукоутворенням.

Розвиток вміння організовувати і налагоджувати дихальний апарат на співацький тип і режим у відповідності до характеру музики

Питання для самостійної роботи:

1. Що таке правильна співацька постава?
2. Атака звука, його види (м'яка, тверда, придихова).

Тема II

Звукоутворення як виконавський засіб вокально-хорового мистецтва.

Практичне засвоєння вокально-хорового співу та ансамблевого співу. Працювати над інтонуванням інтервалів у мелодійному та гармонічному складі. Спів більш складних хорових творів в гармонійному та поліфонічному викладі.

На основі сформованих умінь унісонного співу поступовий перехід до гармонічного викладу хорових творів, постійно звертати увагу на виховання ладо-гармонічного слуху.

Питання для самостійної роботи:

1. Фактори звукоутворення – сукупність дихального та голосового апаратів.
2. Вивчення своєї партії з особливою увагою на інтонування.

Тема III

Звукоформування як культура та естетика хорового вокалу.

Знайомство з основами хорознавства.

Вдосконалення володіння вокально-хоровим диханням, працювати над виразністю тембру (забарвленням звука) та манерою хорового співу (округлення та прикриття звука).

Вдосконалення вміння ланцюгового способу дихання як важливого специфічного елементу хорової виразності, органічності звучання (в поєднанні зі співом на опорі дихання).

Робота над вмінням користуватися м'якою (переважно), твердою,

придиховою атакою звуку в залежності від характеру твору.

Навчитись узгоджувати свою партію в загально-хоровий стрій, спираючись на гармонічний слух.

Знайомство з основами хорознавства. Початкове формування навичок спілкування студентів з хоровим колективом.

Питання для самостійної роботи:

1. Поняття ланцюгового дихання.
2. Вміти одночасно співати одну партію, а грати іншу.
3. Підготувати невелику анотацію до хорового твору.

Тема IV

Звуковедення як інтонаційне сполучення співацьких звуків, злиття їх у мотиви, фрази, речення, періоди.

Подальша робота над розвитком музичного слуху з метою забезпечення інтонаційної злагодженості виконання .

Активізація співацького дихання та атаки звуку для виконання творів з характерною виразністю, або написаних сучасною композиторською мовою.

Працювати над кантиленою співу, досягати гнучкості і рухливості голосу. Досягнення однорідного, рівного звучання по всьому діапазону.

Послідовність роботи над музичним твором: ознайомлення з піснею, розучування, художнє виконання.

Питання для самостійної роботи:

1. Вступне слово до хорового твору.
2. Ознайомлення з піснею.
3. Вміти заспівати в заданому хоровому творі окремі фрази, мелодичні і гармонічні фрагменти.

Тема V

Впевнене володіння прийомами передачі агогіки, змін динаміки, темпів, штрихів.

Подальше вдосконалення навичок та знань, набутих в попередні роки навчання. Практичне освоєння типів дихання у швидкому й повільному темпі.

Продовження роботи над ланцюговим типом дихання, з цією метою внесення в репертуарний список хорових творів помірною і повільною темпу.

Динаміка у хоровому співі. Формування навичок відтворення постійної динаміки: *pp p mp mf ff*.

На початковому етапі вивчення твору з практики роботи з хором точно відтворювати інтонаційний зміст партії (хоровий унісон) у поєднанні з метроритмом як першоосною і запорукою результативної подальшої роботи над твором і досягнення кінцевого результату.

Питання для самостійної роботи:

1. Знання музичних термінів динаміки, темпів, штрихів.
2. Чіткий жест на вступ.
3. Зупинка та зняття на різні долі такту.
4. Визначення функцій лівої та правої руки під час розучування твору.

Тема VI

Розвиток практичних навичок вокально-хорової дикції та артикуляції як осмисленої, грамотної вимови слів.

Вміти користуватися „фарбами” хорової звучності в залежності від характеру і стилю твору (звучання близьке і світле, глибоке і затемнене, тощо).

Врівноваженість звучання партій на основі набутого вміння співати в унісон та гармонічному співзвуччі.

Вільне володіння прийомами звуковидобування, володіння академічною манерою співу, емоційним і тембровим забарвленням звука, виразною мімікою, артистичністю.

Пошук координації між диригентським жестом і хором співом. Чіткий жест на вступ, зупинку та зняття на різні долі такту. Визначення функцій лівої та правої руки під час розучування пісні.

Питання для самостійної роботи:

1. Форми звуковедення – *legato, staccato, non legato*.
2. Знати і розуміти характер вимови тексту в співі (розспів, та декламація, вокалізація, скоромовка).

Тема VII

Вдосконалення навичок та знань, набутих в попередні роки навчання. Застосування всіх типів техніки вокально- хорового дихання.

Робота над хорами *a cappella*, змістом якої є опрацювання компонентів хорової звучності – хорового строю та ансамблю.

Продовження роботи над ланцюговим диханням, різними прийомами атаки звукоутворення.

Спів багатоголосних творів у гармонічному й поліфонічному викладі, відхилення в інші тональності. Продовження роботи над творами без супроводу.

Вдосконалення спілкування з хоровим колективом, детально працювати над інтонацією, ансамблем, вокалізацією, дикцією.

Питання для самостійної роботи:

1. Скласти план розучування нового твору.
2. Проаналізувати ступінь важкості вокальної, інтонаційної та динамічної сторони твору.

Тема VIII

Створення художньої єдності та змістовності виконання хорового твору.

Виконання творів в різних темпах з алогічними відхиленнями, тривалими прискореннями і уповільненнями в поєднанні з характером звука, штрихами за допомогою кваліфікованих адекватних рухів диригента.

Вільне виконання творів у швидкому темпі. Досягнення конкретної і чіткої вимови тексту в хорових творах, що передбачають різні динамічні відтінки, зміни темпів.

Виховання врівноваженості всіх компонентів хорового звучання в творах поліфонічного викладу, динамічної гнучкості в творах гармонічного і гамфонно - гармонічного складу. Вміння використовувати темброві характеристики голосу в творах різних за змістом і художньо-образним характером.

На заняттях практики роботи з хором впевнено володіти прийомами передачі агогіки, динаміки, штрихів, темпів, схем.

Питання для самостійної роботи:

1. Визначення інтерпретаційного плану як результату докладного аналізу творчого задуму композитора.
2. Питання темпів, сили і характеру звучання, їх зв'язок з кульмінаціями.

У процесі оцінювання застосовуються такі методи:

Методи контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, комбіноване опитування, усна співбесіда, усний залік, програмоване опитування, стандартизований контроль (виконання завдання, еталону).

Методи самоконтролю: самоспостереження, самоаналіз, самооцінка, самокорекція.

Форми контролю: контрольне прослуховування, академічний показ, залік.

Види контролю: попередній, поточний, рубіжний (періодичний), підсумковий.

6. Система оцінювання курсу			
Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНИЙ РЕПЕРТУАР ДЛЯ ХОРУ

Гайворонський М.	„Зима і весна”
Карабиць І., сл. Рибчинського Ю.	„Дніпровська вода”
Кюї Ц., сл. Тютчева Ф.	„Весна”
Колодуб Ж., сл. Шевченка Т.	„Тече вода з-під явора
Мясков К. сл. Морданя В.	“Вітчизна неозора”
Петриненко Т.	“Україна” “
Павлюченко С., сл. народні	„Авось да небось”
Фільц Б., сл. Сосюри В.	„Любіть Україну”
Фільц Б., сл. Тичини П.	„Йде весна”
Шаповаленко В., сл. Олеся О.	„Веснянка”
Українські народні пісні в обробці:	
Колеси Ф. .	„Осінь”
Леонтовича М	Дударик” „Пливе човен”
Лисенка М	„Ой ходила дівчина бережком”
Захаржевського І	. „Тече річка з подвір’ячка”

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна література:

1. Горбенко С.С. Дитяче хорове виховання в Україні: навчально-методичний посібник / С.С.Горбенко. – К.: ІЗМН, 1999. – 253с.
2. Коломієць О.М. Хорознавство: навч. посібник / О.М.Коломієць. – Київ: Либідь, 2001. – 168 с.
3. Раввінов О.Г. Методика хорового співу в школі / О.Г.Раввінов. – К.: Музична Україна, 1971. – 120 с.
4. Духовні твори українських композиторів для дитячого хору а'cappella. Упорядник Л. Дичко. – К.: 2000.
5. Доронюк В., Серганюк Л., Серганюк Ю. Диригент шкільного хору: навч. посіб. / В.Доронюк. – Івано-Франківськ, 2010. – 45 с.
6. Шегда Л. В. Українська пісенно-хорова музика для дітей (на матеріалі творчості Л. Дичко і Б. Фільц) : [монографія] / Лідія Шегда. – Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2012. – 205 с.

7. Стефіна Н. В. Хрестоматія з хорового диригування. Випуск II. Частина 1 Навч.-метод. посібник для студентів ВНЗ. / Н. В. Стефіна – Суми : СумДПУ ім.А.С.Макаренка, 2013. – 270 с. <http://www.twirpx.com/file/2319254/>

8. Даруйте радість людям. Хорові твори для дітей різного віку та виконавських можливостей. Навчальний посібник / Упор. І.О. Зеленецька. – Кам'янець- Подільський: Абетка, 2012. – 168 с.

9. Олексюк О.М. Музична педагогіка: навч. посіб./О.М.Олексюк.– К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. – 248 с.

10. Теряєва Л.А. Розучування нової пісні на музичних заняттях з дошкільниками / Л.А. Теряєва // Музичний керівник Спеціалізований журнал за підтримки Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. №7, 2012. - с. 18-23; с. 23- 25.

Додаткова література:

1. Дичко Л. Літургія. Хорові твори. – К., 2004.
2. Духовні твори українських композиторів ./Упорядник Л.Дичко.- Київ, 2000.
3. Співає „Думка”. Хорові твори. – К., 2003.
4. Співає Український народний хор ім. Г. Верьовки. / Упорядник Авдієвський А. – К., 2005.
5. Степурко В. «Царює Господь». Хорова бібліотека камерного хору Київ”. – К., 2001.
6. Хорові твори світової класики для дитячого та жіночого хору./Упорядник Зеленецька І.. – Київ, 2006.